

PROJEKT PODSTAWY PROGRAMOWEJ WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

DLA PRZEDSZKOLI

I INNYCH FORM WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego określa zadania przedszkola i innych form wychowania przedszkolnego w zakresie opieki, nauczania i wychowania oraz efekty realizacji zadań w postaci celów osiągniętych przez dzieci na zakończenie wychowania przedszkolnego.

Do zadań przedszkola i innych form wychowania przedszkolnego należy:

- 1) Wspieranie wielokierunkowej aktywności dziecka poprzez fachową organizację warunków sprzyjających nabywaniu doświadczeń w fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym obszarze jego rozwoju.
- 2) Wspieranie aktywności dziecka, podnoszącej poziom integracji sensorycznej i umiejętności korzystania z rozwijających się procesów poznawczych.
- 3) Zapewnienie prawidłowej organizacji warunków sprzyjających nabywaniu przez dzieci doświadczeń, które umożliwią im ciągłość procesów adaptacji oraz pomoc dzieciom rozwijającym się w sposób nieharmonijny, wolniejszy lub przyspieszony.
- 4) Organizowanie zabawy, nauki i odpoczynku z wykorzystaniem treści adekwatnych do poziomu rozwoju dzieci, ich możliwości percepcyjnych, wyobrażeń i rozumowania, z poszanowaniem indywidualnego, naturalnego tempa rozwoju; wspieranie indywidualności i oryginalności dziecka wzmocniające poczucie wartości oraz potrzebę uczestnictwa w grupie.
- 5) Organizowanie zajęć rozwijających nawyki i zachowania prowadzące do samodzielności, dbania o zdrowie, bezpieczeństwa i sprawności ruchowej;
- 6) Organizowanie zajęć z wykorzystaniem treści adekwatnych do intelektualnych potrzeb i oczekiwań rozwojowych dzieci prowadzących do integracji psychicznej, rozumienia emocji, uczuć własnych i innych ludzi;
- 7) Organizowanie zajęć budujących wrażliwość estetyczną w odniesieniu do wielu dyscyplin życia człowieka: mowy, zachowania, ruchu, sztuki, otoczenia, ubierania się;
- 8) Organizowanie zajęć opiekuńczo-wychowawczo-dydaktycznych prowadzących do poznania wartości i norm społecznych, których źródłem jest rodzina, grupa w przedszkolu, inne dorosłe osoby w otoczeniu dziecka oraz rozwijania zachowań wynikających z wartości możliwych do zrozumienia na tym etapie rozwoju;
- 9) Systematyczne uzupełnianie za zgodą rodziców realizowanych treści wychowawczych o nowe, wynikające z nagłego pojawienia się w otoczeniu dziecka sytuacji lub zagrożeń,

w tym zagrożeń cywilizacyjnych takich, jak patologiczne zjawiska społeczne, psychologiczna ingerencja mediów w rozwój dziecka, nieodpowiedzialne korzystanie z technologii, ubezwłasnowolnienie reklamą, modą, katastrofy, zdarzenia traumatyczne.

10) Systematyczne wspieranie i rozwijanie mechanizmów uczenia się prowadzące do osiągnięcia przez dziecko poziomu rozwoju umożliwiającego podjęcie nauki w szkole.

Efekty realizacji zadań przedszkola i innych form wychowania przedszkolnego, sformułowane w postaci celów do osiągnięcia przez dzieci na koniec wychowania przedszkolnego

Fizyczny obszar rozwoju dziecka

Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole posługuje się następującymi sprawnościami, umiejętnościami i zachowaniami:

- 1) zgłasza potrzeby fizjologiczne, samodzielnie korzysta z toalety i wykonuje czynności higieniczne takie, jak mycie rąk i innych części ciała, posługuje się chusteczką do nosa;
- 2) komunikuje potrzebę ruchu, odpoczynku itp.;
- 3) uczestniczy w zabawach ruchowych, w tym rytmicznych, muzycznych, naśladowczych, z przyborami, rekwizytami lub bez nich;
- 4) inicjuje zabawy ruchowe, konstrukcyjne, interakcyjne, wykonuje czynności intencjonalne, przybiera odpowiednią postawę ciała, planuje ruch, orientuje swoje ciało w przestrzeni zabawy;
- 5) biega, skacze, przeskakuje i przechodzi przez przeszkody, stoi na jednej nodze, czołga się, wiruje, chodzi na palcach, piętach, zewnętrznych i wewnętrznych krawędziach stóp, tańczy, stosując kroki naprzemienne, dostawne, cwał, toczy piłkę, rzuca, dźwiga, podnosi, odbija;
- 6) wykonuje czynności takie, jak sprzątanie, pakowanie, trzymanie dużych przedmiotów jedną ręką i oburącz, małych przedmiotów z wykorzystaniem odpowiednio ukształtowanych chwytów dłoni; a także wykonuje czynności samoobsługowe: ubieranie się i rozbieranie, w tym czynności precyzyjne, np. zapinanie guzików, wiązanie sznurowadeł;
- 7) używa chwytu pisarskiego podczas rysowania, kreślenia i pierwszych prób pisania;
- 8) wykazuje zdolność ciała i koordynację wzrokowo-ruchowo-słuchowo-przestrzenną w stopniu pozwalającym na rozpoczęcie systematycznej nauki czynności złożonych takich, jak czytanie i pisanie.

Emocjonalny obszar rozwoju dziecka

Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole posługuje się następującymi umiejętnościami, zachowaniami i wiedzą :

- 1) rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje, próbuje radzić sobie z ich przeżywaniem;
- 2) szanuje emocje swoje i innych osób;
- 3) przeżywa emocje w sposób umożliwiający mu adaptację w nowym otoczeniu, np. w nowej grupie dzieci, nowej grupie starszych dzieci, a także w nowej grupie dzieci i osób dorosłych;
- 4) przedstawia swoje emocje i uczucia, używając charakterystycznych dla dziecka form wyrazu: rysunek, rozmowa o rysunku, taniec, zabawa, praca użyteczna, muzykowanie, a także chwilowy bezruch, spokój, wyłączenie się z grupy, zajęcie się samym sobą;
- 5) rozstaje się z rodzicami bez lęku, ma świadomość, iż rozstanie takie bywa dłuższe lub krótsze;
- 6) rozróżnia emocje i uczucia przyjemne i nieprzyjemne, ma świadomość, że odczuwają i przeżywają je wszyscy ludzie;
- 7) zauważa, że nie wszystkie przeżywane emocje i uczucia mogą być podstawą do podejmowania natychmiastowego działania, panuje nad nieprzyjemną emocją, np. podczas czekania na własną kolej w zabawie lub innej sytuacji;
- 8) wczuwa się w emocje i uczucia osób z najbliższego otoczenia;
- 9) dostrzega, iż zwierzęta także czują i wchodzą w relacje emocjonalne z ludźmi, obserwuje ich zachowania i wczuwa się w odczucia zwierząt.

Spółeczny obszar rozwoju dziecka

Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole posługuje się następującymi umiejętnościami, zachowaniami i wiedzą:

- 1) identyfikuje się z określonymi rolami: dziewczynki, chłopca, siostry, brata, córki, syna, koleżanki, kolegi, przedszkolaka, człowieka, Polaka; wyraża to za pomocą prostych komunikatów werbalnych, niewerbalnych i innych środków wyrazu, np. rysunku, rozmowy o obrazku, rozmowy o zdjęciu;
- 2) przejawia poczucie własnej wartości, szanuje wypowiedzi innych dzieci, czeka na swoją kolej;
- 3) posługuje się swoim imieniem, nazwiskiem, używa zwrotów grzecznościowych podczas powitania, pożegnania, sytuacji wymagającej przeproszenia i przyjęcia konsekwencji swojego zachowania;
- 4) ocenia swoje zachowanie w kontekście podjętych czynności i zadań oraz przyjętych norm grupowych; przyjmuje, respektuje i tworzy zasady zabawy w grupie, współdziała z dziećmi w zabawie, pracach użytecznych, podczas odpoczynku, spaceru;

- 5) nazywa wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi, np. szacunek do dzieci i dorosłych, szacunek do ojczyzny, życzliwość okazywana dzieciom i dorosłym – obowiązkowość, grzeczność, radość;
- 6) respektuje prawa i obowiązki swoje oraz innych dzieci;
- 7) obdarza uwagą inne dzieci i osoby dorosłe;
- 8) komunikuje się z dziećmi i osobami dorosłymi, wykorzystując komunikaty werbalne i pozawerbalne;
- 9) odczuwa i wyjaśnia swoją przynależność do rodziny, grupy przedszkolnej, grupy chłopców, grupy dziewczynek, grupy teatralnej, grupy sportowej, grupy narodowej, wyraża tę przynależność z wykorzystaniem prostych środków wyrazu: obrazek, piosenka, wierszyk, rozmowa, znaczek itp.;
- 10) tworzy samodzielnie relacje z dziećmi i wyraża swoje oczekiwania społeczne wobec innego dziecka, grupy.

Poznawczy obszar rozwoju dziecka

Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole posługuje się następującymi umiejętnościami, zachowaniami i wiedzą:

- 1) wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu, za pomocą komunikatów niewerbalnych: symboli zawartych w tańcu, intencjonalnym ruchu, geście, formach i impresjach plastycznych, technicznych, teatralnych, mimicznych, konstrukcjach i modelach z tworzyw i materiału naturalnego;
- 2) wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą języka mówionego, posługuje się językiem polskim w mowie zrozumiałej dla dzieci i osób dorosłych, mówi płynnie, wyraźnie, rytmicznie, poprawnie wypowiada ciche i głośne dźwięki mowy, rozróżnia głoski na początku i końcu w wybranych czystych fonetycznie słowach;
- 3) rozpoznaje litery, którymi jest zainteresowane na skutek zabawy i spontanicznych odkryć, odczytuje krótkie wyrazy zapisane w formie napisów drukowanych dotyczące treści znajdujących zastosowanie w codziennej aktywności;
- 4) odpowiada na pytania, opowiada o zdarzeniach z przedszkola, objaśnia kolejność zdarzeń w prostych historyjkach obrazkowych, układa historyjki obrazkowe, recytuje wierszyki, układa i rozwiązuje zagadki;
- 5) wykonuje własne eksperymenty językowe, nadaje znaczenie czynnościom, nazywa je, tworzy żarty językowe i sytuacyjne, uważnie słucha i nadaje znaczenie swym doświadczeniom;

- 6) wykonuje własne eksperymenty z rytmem, głosem, dźwiękiem, ruchem, nadając im znaczenie; słucha, odtwarza i tworzy muzykę, śpiewa piosenki, rusza się przy muzyce zgodnie z rytmem, reaguje na sygnały (muzykowanie, audiacja), wykonuje lub rozpoznaje melodie i pieśni, np. ważne dla wszystkich dzieci w przedszkolu (hymn przedszkola), charakterystyczne dla uroczystości narodowych (hymn narodowy), potrzebne do organizacji uroczystości, np. Dnia Babci i Dziadka, święta przedszkolaka (piosenki okazjonalne);
- 7) wykonuje własne eksperymenty graficzne farbą, kredką, ołówkiem długopisem, tworzy proste i złożone znaki, nadając im znaczenie, odkrywa w nich fragmenty wybranych liter, cyfr, kreśli wybrane litery i cyfry na gładkiej kartce papieru, wyjaśnia sposób powstania wykreślonych, narysowanych lub zapisanych kształtów, przetwarza obraz ruchowy na graficzny i odwrotnie;
- 8) czyta obrazy, wyodrębnia i nazywa ich elementy, nazywa symbole i znaki znajdujące się w otoczeniu, wyjaśnia ich znaczenie, rozpoznaje symbole narodowe (godło, flaga, hymn), nazywa wybrane symbole związane z regionami Polski ukryte w podaniach, przysłowiach, legendach, bajkach (np. Smok Wawelski);
- 9) podejmuje samodzielną aktywność matematyczną, wyraża ekspresję twórczą podczas czynności konstrukcyjnych, posługuje się podstawowymi pojęciami matematycznymi umożliwiającymi zabawę i naukę w przestrzeni, eksperymentuje i zagospodarowuje przestrzeń, nadając znaczenie umieszczonym w niej przedmiotom, określa ich położenie, liczbę, kształt wielkość, ciężar oraz kierunek w toku poruszania się;
- 10) eksperymentuje, szacuje, przewiduje, określa długość np. przedmiotów, wykorzystując stopę, dłoń, but;
- 11) klasyfikuje przedmioty według: wielkości, kształtu, koloru, przeznaczenia, układa przedmioty w grupy, szeregi, rytmy, odtwarza układy przedmiotów i tworzy własne, nadając im znaczenie;
- 12) przelicza elementy zbiorów w czasie zabawy, prac porządkowych, ćwiczeń i wykonywania innych czynności, np. wybiera z pudełka 6 klocków czerwonych i 6 niebieskich, określa kolejność położenia obiektów, ustawia się w rzędzie jako dziewiąty, odczytuje cyfry oznaczające liczby od 0 do 9, eksperymentuje z tworzeniem kolejnych liczb, wykonuje dodawanie i odejmowanie w sytuacji użytkowej;
- 13) posługuje się w zabawie i w trakcie wykonywania innych czynności pojęciami dotyczącymi czasu, np.: wczoraj, dzisiaj, jutro, rano, wieczorem, w tym nazwami pór roku, nazwami dni tygodnia;
- 14) posługuje się pojęciami dotyczącymi zjawisk przyrodniczych np. tęcza, deszcz, burza, opadanie liści z drzew, odlot ptaków, kwitnienie drzew, zamarzanie wody; dotyczącymi życia zwierząt, korzystania z dóbr przyrody np. grzybów, owoców, ziół;
- 15) podejmuje samodzielnie aktywność poznawczą, budującą wyobrażenia i pojęcia o otaczającym świecie, rozwijającą zaciekawienia, wrażliwość estetyczną i umiejętność uczenia się;

- 16) posługuje się w zabawie słowami w języku obcym, mającymi znaczenie dla danej zabawy, lub mającymi znaczenie w innych podejmowanych czynnościach;
- 17) śpiewa proste piosenki w języku obcym i wykorzystuje je w zabawie; wyjaśnia, iż obcym językiem posługują się dzieci i dorośli w innych krajach, nazywa wybrane kraje, np. sąsiadujące z Polską.

Warunki realizacji

1. Zapis w podstawie programowej wychowania przedszkolnego osiągnięć dziecka w postaci efektów kształcenia służy autorom programów wychowania przedszkolnego do opracowywania dokumentu, a nie nauczycielom do formułowania zapisów w dzienniku zajęć. Nauczyciele korzystają z tych zapisów, przedstawiając rodzicom przewidywane efekty kształcenia oraz plan ich osiągania, z uwzględnieniem faktu, iż efekty kształcenia zawarte w podstawie stanowią tzw. minimum efektów kształcenia, które osiągnąć może każde dziecko w danej populacji.
2. Narzędziem pracy nauczyciela jest program wychowania przedszkolnego, który zawiera w swych treściach zadania i cele opisane w podstawie programowej.
3. Do konstruowania programu wychowania przedszkolnego autorzy wykorzystują zawarte w pierwszej części dokumentu zadania przedszkola. Mogą one przybrać formę bardziej uszczegółowioną, która ułatwiać będzie nauczycielowi organizowanie konkretnych zajęć oraz prezentowanie założeń programowych rodzicom.
4. Zadania przedszkola zawarte w podstawie programowej zobowiązują autorów programów do opracowania stosownych treści, na których opierać się będzie proces osiągania celów przez dzieci. Treści dostosowane do percepcji i możliwości intelektualnych dzieci na poziomie wychowania przedszkolnego powinny być związane bezpośrednio z doświadczeniami sensorycznymi dzieci i z ich rzeczywistymi zainteresowaniami poznawczymi.
5. Program wychowania przedszkolnego zawierać powinien koncepcję organizacji procesu wspierania rozwoju dzieci opartą na wskazanej przez autora podstawie naukowej oraz strategii pracy z dzieckiem.
6. Program wychowania przedszkolnego powinien zawierać wskazówki dla nauczycieli dotyczące realizacji zadań w nim zawartych, przy wykorzystaniu zaproponowanych przez autora metod i technik pracy z dzieckiem.
7. Zgodnie z zapisami dotyczącymi zadań przedszkola i innych form wychowania przedszkolnego nauczyciele organizują zajęcia dzieciom, wspierając ich rozwój, wykorzystując do tego każdą sytuację i moment pobytu dziecka w placówce. Służą do tego tzw. zajęcia kierowane i niekierowane.
8. Przedstawione w podstawie programowej naturalne obszary rozwoju dziecka wskazują na konieczność uszanowania typowych dla tego okresu potrzeb rozwojowych, których spełnieniem powinna stać się dobrze zorganizowana zabawa, zarówno w budynku przedszkola, jak i na świeżym powietrzu. Naturalna zabawa dziecka zawsze wiąże się z doskonaleniem

motoryki i realizacją potrzeby ruchu, dlatego organizacja zajęć na świeżym powietrzu powinna być elementem codziennej pracy z dzieckiem w każdej grupie wiekowej.

9. Organizacja pobytu dzieci w przedszkolu lub innych formach wychowania przedszkolnego oraz codzienny rytm pracy powinny być tak przemyślane, aby każda sytuacja, której doświadczą za ich przyczyną dzieci, była potrzebna w osiągnięciu celów kształcenia. Ważne są, zatem zajęcia kierowane, jak i czas spożywania posiłków, czas przeznaczony na odpoczynek i charakter tego odpoczynku, uroczystości przedszkolne, wycieczki, ale i ubieranie czy rozbieranie, układanie rzeczy na półce. Bardzo ważna jest także samodzielna zabawa dzieci. Wszystkie doświadczenia dzieci płynące z organizacji wewnętrznej pracy placówki stanowią składowe realizacji programu wychowania przedszkolnego.
10. Nauczyciele, organizując zajęcia kierowane dzieciom, biorą pod uwagę ich oczekiwania poznawcze i potrzeby wyrażania swych stanów emocjonalnych, komunikacji i chęci zabawy, wykorzystują każdą naturalnie pojawiającą się sytuację edukacyjną prowadzącą do osiągnięcia dojrzałości szkolnej. Sytuacje edukacyjne wywołane np. oczekiwaniem poznania liter skutkują zabawami w ich rozpoznawaniu. Jeżeli dzieci w sposób naturalny są zainteresowane zabawami prowadzącymi do ćwiczeń czynności złożonych takich, jak rachowanie, czytanie, a nawet pisanie, nauczyciel przygotowuje dzieci do wykonywania tychże czynności, zgodnie z fizjologią i naturą pojawiania się tychże procesów. Przedszkole i inne formy wychowania przedszkolnego są miejscem do zabaw, które prowadzą do poznania alfabetu liter drukowanych, choć nie każde dziecko będzie zainteresowane faktyczną znajomością ich wszystkich. Zabawa rozwija w dzieciach oczekiwania poznawcze w tym zakresie i jest najlepszym rozwiązaniem metodycznym, które sprzyja rozwojowi dzieci. Zabawy przygotowujące do nauki pisania liter prowadzić powinny jedynie do optymalizacji napięcia mięśniowego, ćwiczeń planowania ruchu przy kreśleniu znaków o charakterze literopodobnym, ćwiczeń czytania liniatury, wodzenia po śladzie i zapisu wybranej litery, którą dziecko indywidualnie pragnie już zapisać. W przedszkolu dzieci nie uczą się czynności złożonych całą grupą jednocześnie. Przygotowują się natomiast do nauki czytania i pisania. Uczestniczą w procesie alfabetyzacji.
11. Nauczyciele badają, diagnozują, obserwują dzieci i twórczo organizują przestrzeń ich rozwoju, włączając do zabaw i doświadczeń przedszkolnych potencjał tkwiący w dzieciach oraz ich zaciekawienia elementami otoczenia. Współczesny przedszkolak funkcjonuje w bardzo dynamicznym szybko zmieniającym się otoczeniu, stąd przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego powinny stać się miejscem, w którym dziecko otrzyma pomoc w jego rozumieniu. Należy zatem odnieść się do faktu istnienia języka obcego, bo jest on już coraz częściej doświadczeniem małych dzieci, ale nie należy prowadzić formalnej nauki języka obcego w odniesieniu do wszystkich dzieci. Elementy zabaw i ćwiczeń językowych nauczyciele przedszkola spontanicznie włączają do zajęć kierowanych jako naturalne sytuacje edukacyjne.
12. Organizacja zabawy, nauki i wypoczynku oparta jest w placówce przedszkolnej na rytmie dnia, czyli powtarzających się systematycznie fazach, które pozwalają dzieciom na stopniowe zrozumienie pojęcia czasu i organizacji, dają poczucie bezpieczeństwa i spokoju, zabezpieczają zdrowy rozwój w kierunku osiągnięcia pełni integracji psychicznej.

13. Pobyt w przedszkolu i innych formach wychowania przedszkolnego jest czasem wypełnionym zabawą, która pod okiem specjalistów tworzy pole doświadczeń rozwojowych budujących dojrzałość szkolną. Nauczyciele zwracają uwagę na konieczność tworzenia stosownych nawyków ruchowych u dzieci, które będą niezbędne, aby rozpocząć naukę w szkole, a także na rolę poznawania wielozmysłowego. Szczególnym znaczeniem dla budowy dojrzałości szkolnej mają zajęcia z rytmiki, które powinny być prowadzone w każdej grupie wiekowej, ze szczególnym uwzględnieniem ćwiczeń zapobiegających wadom postawy.
14. Nauczyciele systematycznie informują rodziców o postępach w rozwoju dzieci, zachęcają do współpracy w realizacji programu przedszkolnego, przygotowują diagnozę dzieci, które w danym roku rozpoczynają naukę w szkole.
15. Aranżacja przestrzeni wpływa na aktywność wychowanków, dlatego proponuje się takie jej zagospodarowanie, które pozwoli dzieciom na podejmowanie różnorodnych form działania. Wskazane jest zorganizowanie stałych i czasowych kąpek zainteresowań. Właściwie zaplanowane, zorganizowane i wyposażone kąpki pozwolą na pełną realizację oraz utrwalenie omawianych treści, podtrzymywanie uwagi na omawianych zagadnieniach, zmotywują do samodzielnego działania, pozwolą na działanie w tempie dostosowanym do możliwości dzieci. Jako stałe proponuje się tzw. kąpki: czytelniczy, konstrukcyjny, artystyczny, przyrodniczy; czasowe – związane z realizowaną tematyką, świętami okolicznościowymi, specyfiką pracy placówki.
16. Elementem przestrzeni są także zabawki, pomoce dydaktyczne, wykorzystywane w motywowaniu dzieci do podejmowania samodzielnego działania, odkrywania zjawisk, odkrywania zachodzących procesów, utrwalania zdobytej wiedzy i umiejętności, inspirowania do planowania i realizowania własnych eksperymentów. Istotne, aby każde dziecko miało możliwość samodzielnego manipulowania nimi bez rygorystycznych ograniczeń czasowych.
17. Elementem przestrzeni w przedszkolu są miejsca przeznaczone na odpoczynek dzieci ze specjalnym wyposażeniem takim, jak leżak, materac, mata, poduszka, a także innym dogodnym dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
18. Zaleca się, aby estetyczna aranżacja wnętrza umożliwiała celebrowanie posiłków (kulturalne, spokojne ich spożywanie, nauka posługiwania się sztucami), a także z możliwością wybierania potraw przez dzieci (walory odżywcze i zdrowotne produktów), a nawet ich komponowania.
19. Aranżacja wnętrza powinna umożliwiać dzieciom podejmowanie czynności użytecznych, np. prac porządkowych po i przed posiłkami, po zabawie.